

VIEDOKĻI

Gaidāmās administratīvi teritoriālās reformas piekritējs vai pretiniekis — kas isti savā nostājā esat? To laikrakstā līdz ar konkrētu pamatojumu savam viedoklim vēlējos noskaidrot, uzrunājot Madonas novada cilvēkus.

Sarkanu pagasta bibliotēkas vadītāja Irēna Bačuka: — Mūs, Sarkanu pagastā, reforma neko daudz neiespaidos. Salīdzinot ar citām pašvaldībām, ko grasās pievienot Madonas novadam, esam labvēlīgākā situācijā. Esam tuvu Madonai, bijām Madonas rajonā, tagad esam Madonas novadā — pēc reformas nekas daudz nemainīsies. Savukārt tie, kurus pievienos un kuri kādu laiku no Madonas bija atdalīti, citīgi pastādāja un daudz izdarīja katrs savā vietā. Ja būs apvienošana, viņiem dzīve mainīsies, nebūs, kā līdz šim. Zaudētāji, protams, būs nomalēs dzīvojošie. Pieļauju, ka daudzos cilvēkos veidosies atstumtības izjūta. Atbildīgo speciālistu skaitu tagadējo novadu pašvaldībās samazinās, apvienoto novadu centrs būs tālu — ne visi *degs* par jaunizveidoto Madonas novadu. Tās administratīvi teritoriālās reformas sakārā būs zināms minuss. Tāpat lielais benzīna patēriņš, kas tiks izlietots, lai braucot pa prāvo teritoriju, vadība pārredzētu visu jaunizveidoto novadu.

Vestienas pagasta iedzīvotājs, kādreizējais Vestienas pagasta padomes

vadītājs Jānis Elsiņš: — Vestienas pagasta dzīvē mums priekšā esošā reforma neko daudz nemainīs. Latvijās pašreizējā situācijā lielāki novadi ir akūta nepieciešamība, jo, lai piesaistītu resursus, jābūt lielākai kapacitātei. Bet problēma visu šo pārmaiņu laiku ir Latvijas perifērija. Jautājums — kā loģiski un pareizi atrisināt nomaļu attīstību, lai perifēriju „gali” nepaliktu absolūti aizmirstībā. Droši vien derētu izmainīt vēlēšanu sistēmu, lai no katra „gala” būtu pārstāvis domē, vai veidot citu struktūru, kas domi iespaidotu arī no „tālajiem ziemeļiem”. Liels novads ļaus koncentrēt resursus, varēs piesaistīt līdzekļus, bet svarīgi neaizmirst vienmērīgu teritorijas attīstību, lai uzplauktu nomaļos, lai neviendotos jaunais. Kā to risināt, tas reformas plānotajiem būtu jāatbild. Argumentam, ka, veidojot lielākas pašvaldības, tās būs pašprietiekamas, nav seguma. Apjoms nenozīmē, ka pašvaldības no valsts izlīdzināšanas fonda neprasīs dotācijas. Ekonomisko situāciju novadu pašvaldību lielums neatrisina, to ietekmē citas detaļas: attālums no eksporta centriem, patērētāju centriem utt. Rāžotnes, kas ir tuvumā Rīgai, vienmēr būs ieguvējas, kaut transporta jomā, līdz ar to uzņēmējai meklē vietu, kur ražot var lētāk, par mazāk izdevumu. Ja valdība grib puslīdz vienmērīgu attīstību visā Latvijā, tai jādomā par nodokļu diferencēšanu. Perifērijā esošs uzņēmums vienmēr būs nelabvēlīgākā situācijā, tādēļ valdībai jāspēj kompensēt zaudējumu kaut attālumam jomā.

Ja ne — vienmērīga attīstība paliks tikai tukšvārdība.

INESE ELSIŅA

Esam viens liels, stiprs novads

BAIBA MIGLONE

Madonas novads izveidojās 2009. gadā, un tajā ietilpst Madonas pilsēta un 14 pagasti. Šis ir trešais lielākais novads Latvijā un lielākais Vidzemes reģionā. Novada platība ir –2153,4 km², kopā te dzīvo –24 728 iedzīvotāji (uz 01.01.2019.). Madonas novadā atrodas augstākais kalns Latvijā. Tā absolūtais augstums sasniedz 311,94 metrus virs jūras līmeņa.

Desmit gados novadā realizēti vērienīgi projekti. No investīcijām noteikti jāmin ūdenssaimniecība, kuras ietvaros ļoti daudzi projekti īstenoti ciematos, tāpat pašvaldību ēku siltināšana, kā arī siltumsaimniecība. Jāpiemin arī Ei-

ropas projekts pilsētas ielu asfaltēšanā, LAD projekti, kur pašvaldība varēja dabūt samērā nelielu Eiropas naudu, bet paņēmt pietiekami lielu kredītu un sākot gan kultūras namus, gan sporta zāles, funkcionāli pilnveidot pašvaldību ēkas. Runājot par pēdējo plānošanas periodu, tā ir pašvaldības lauku ceļu sakārtošana 4 miljonu eiro apmērā. Ļoti laba ir uzņēmējdarbības atbalsta programma, kas vēl turpinās. Industriālā zona, kas patlaban top Sauleskalnā, būs ar vismaz 60 jaunām darbvietām. „Taču pats svarīgākais, kas šajos desmit gados ir izdevies, ir tas, ka Madonas novada iestādes un iedzīvotāji šobrīd ir sajutuši to, ka esam viens liels, stiprs novads, viens veselums,” atzīst novada domes priekšsēdētājs Agris Lungevičs.

„Tikai apvienojot budžetus, bagātāki nekļūsim”

Saruna ar Madonas novada domes priekšsēdētāju Agri Lungeviču

— Visbiežāk reforma tiek dzīta pēc principa — jūs nemākat strādāt un vajag lielākus novadus. Tie nav argumenti, — atzīst Agris Lungevičs.

Piekrītu, ka pašvaldību tīklā Latvijā kaut kas ir jāmaina, jo tik ļoti dažādas pirmā līmeņa pašvaldības, kā ir tagad, — valstiski īsti pareizi tas nav.

projekts profesionāli var apgūt, tāpat arī finanšu resursu līdzfinansējumam un kredītiem. Tad lielai pašvaldībai iespējas ir lielākas, bet, ja šādu fondu nav, tad tam nav nekādas nozīmes.

— **Publiskajā telpā izskan viedoklis, ka, apvienojot novadus, tiks ietaupīti administratīvie izdevumi...**

— Es esmu gatavs atspēkot šo argumentu un saku — nē, tā nebūs. Ir veikti pētījumi šajā virzienā, un tas, kas šajos pētījumos ir izanalizēts, — ietaupīt izdoses aptuveni vienu procentu no kopējiem pašvaldības izdevumiem, jo, apvienojot novadus, mēs jau automātiski neslēgsim skolas vai kultūras namus, vai bērnudārzus, vai saimnieciskos dienestus. Daudz kas tiks apvienots. Jā, nebūs katrā novadā deputāti. Uz pieciem novadiem būs viens deputātu korpusi, bet cik tad sanem deputātus? Madonas novadā tie ir ap simt eiro, mazajās pašvaldībās — pārdesmit eiro mēnesī. Kaut kas, pietiekami labi tiek galā ar ikdienas lietām, ar saimnieciskajiem, sociālo, kultūras un sporta jomu. Kas attiecas uz sadarbību, mēs jau šobrīd varam sadarboties un arī to darām — ar vienotu būvvaldi, izglītības pārvaldi, sporta skolu, kas strādā visā teritorijā. Tāpēc reforma nav vajadzīga. Protams, ja Latvijā paliktu tās pašvaldību tīkls kā ir tagad, maziņām pašvaldībām tie Eiropas naudas apguves, pieļauju, reizēm pietrūktu cilvēkresursu, kas šos

bet iestāžu tīkls jau paliks, ja vien nebūs valstiskas nostājas slēgt mazās skolas vai kaut ko tamlīdzīgi. Līdz ar to administratīvie ietaupījumi tiešām ir viens procents. Bet vai tas viens procents ir reformas vērts? Es nezinu!

Šobrīd Madonas novadā ir 14 pagasti un Madonas pilsēta, un tā ir liela teritorija. Desmit gadu laikā, kopš iepriekšējās reformas, esam radījuši pārvaldības modeli, kad mēs varam pārraudzīt teritoriju un ar vienādiem principiem strādāt. Ja nāks klāt vēl četri novadi, būs 21 pagasts un četras pilsētas — 25 teritoriālās vienības, tad pārēķiniet, cik laika būs nepieciešams, lai deputāti izbrauktu tikties ar iedzīvotājiem. Šobrīd mazie novadi zina pilnīgi visu par savām iestādēm, par tiks apvienots. Jā, nebūs katrā novadā deputāti. Uz pieciem novadiem būs viens deputātu korpusi, bet cik tad sanem deputātus? Madonas novadā tie ir ap simt eiro, mazajās pašvaldībās — pārdesmit eiro mēnesī. Kaut kas, pietiekami labi tiek galā ar ikdienas lietām, ar saimnieciskajiem, sociālo, kultūras un sporta jomu. Kas attiecas uz sadarbību, mēs jau šobrīd varam sadarboties un arī to darām — ar vienotu būvvaldi, izglītības pārvaldi, sporta skolu, kas strādā visā teritorijā. Tāpēc reforma nav vajadzīga. Protams, ja Latvijā paliktu tās pašvaldību tīkls kā ir tagad, maziņām pašvaldībām tie Eiropas naudas apguves, pieļauju, reizēm pietrūktu cilvēkresursu, kas šos

— **Kuri, jūsuprāt, varētu būt lielākie izicinājumi, kas sagaida jauno novadu?**

sabiedriskais transports, slimnica. Šobrīd mēs runājam par viena līmeņa pašvaldību visā rajona teritorijā, kas ir pilnīgi citādāka pašvaldība, nekā bija. Teritoriāli tas ir rajons, bet funkcionāli — pilnīgi kaut kas cits.

— **Daudzās diskusijās tiek pieņemta nepieciešamība pēc divu līmeņu pašvaldībām.**

— Jā, ja gribam līdzsvaroti attīstīt Latviju, būtu jādomā par reģionālo attīstību divos līmeņos, deleģējot kaut kādu apjomu no valsts funkcijām uz šiem reģioniem un varbūt kaut ko paņemot no pirmā līmeņa uz otro. Kaut vai vidusskolas vai sociālo aprūpi, tajā skaitā Eiropas fondu pārdaļi, lai šie reģioni ir stipri. Tas, ko es, piemēram, saredzu — mums ir tieslietu nams, kur koncentrējas tieslietu sistēmas struktūras. Kāpēc gan šādā veidā nevarētu kaut kādas valsts pārvaldes sistēmas *nest* uz reģioniem? Es zinu valstis, kur pat ministrijas darbojas ārpus galvaspilsētas. No tāda viedokļa šis otrais līmenis būtu gan plānošanas, gan funkcinju ziņā tas, kas dotu reģioniem attīstību, lemtspēju un labu pārvaldību. Es par to būtu gatavs runāt. Tas pat būtu vērtīgāk — atstāt tagadējo tīklu ar pirmā līmeņa funkcijām, vienkārti uz reģioniem paņemot kaut ko priekš otro līmeņa. Lai to vietējo saimniecisko jautājumu var lemt uz vietas nelielajā pašvaldībā. Tācu diskusijām par to būtu jābūt vienlaicīgi. Jābūt modelim, kas mēs ejam uz divu līmeņu pašvaldībām un ar kādām funkcijām. Jo tagad it kā par pirmo līmeni viss skaidrs, par otro līmeni kāds kaut kur kaut ko runā, bet mana pārliēcība ir, ka nolems pirmo līmeni reorganizēt un viss — diskusijas par otro līmeni ar to pašu dienu būs beigušas.

— **Kuri, jūsuprāt, varētu būt lielākie izicinājumi, kas sagaida jauno novadu?**

— **Kuri, jūsuprāt, varētu būt lielākie izicinājumi, kas sagaida jauno novadu?**

— **Kuri, jūsuprāt, varētu būt lielākie izicinājumi, kas sagaida jauno novadu?**

MADONAS NOVADS

2009. gadā novadā apvienojās Madonas pilsēta, 14 pagasti

- Novada teritorija — ~2153,4 km²
- Iedzīvotāju skaits — 24 728 iedzīvotāji (uz 01.01.2019.)
- Iedzīvotāju skaita izmaiņas pret 2009. gadu — 15%
- Iedzīvotāju prognoze uz 2030. gadu — 17 645
- 2018. gada budžeta ieņēmumi — 29 313 249 eiro
- Administratīvie izdevumi uz 1 iedzīvotāju 2018. gadā — 1330,8 eiro
- Ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju — 1296,8 eiro
- 2019. gada budžeta ieņēmumu plāns — 25 404 324 eiro

— Viennozīmīgi — skolu tīkla organizācija un plānošana, skolēnu pārvadājumi, transporta plūsma. Šobrīd, piemēram, Vestienas pamatskola un Ērgļu vidusskola atrodas dažādos novados un konkurē par finansēm, bet pēc reformas tās būs viena novada skolas un par finansēm nekonkurēs, vienīgi paliks savstarpējā konkurence par skolēniem, bet tas jau ir cits stāsts. Tas attiecas arī uz ūdenssaimniecību un siltumapgādi, ko mēs novada griezumā veiksmīgi reorganizējam. Tāpat vispārējā kopējā administrācija, budžeta sadalīšanas principi, finanšu plūsma. Jau tagad Madonas novadā tas ir pietiekami komplikēti, bet tad novads būs vēl lielāks. Būs jādomā principi, kā šo naudu taisnīgi sadalīt, un noteikti būs jāapgāz mīts, ka Madona paņem visu, jo es galvu varu likt ķīlā, ka šajos desmit gados, kopš esmu bijis domes priekšsēdētāja vietnieks un pēdējās sasaukumā — priekšsēdētājs, Madona nav bijusi tā, kas paņēmusi proporcionāli lielāko daļu no budžeta, lai kā varbūt arī kādam no malas tas varētu likties. Arī jaunajā novadā tas tā nebūs, bet, lai kliečētu iedzīvotāju šaubas, būs jārada tādi mehānismi, lai būtu caurskatāmība. Kaut vai runājot par vadības klātesamību. Nu pat mums bija tikšanās ar uzņēmējiem Madonas novada visos pagastos, kas aizņēma divarpus pilnas darbdienu. Jaunajā novadā tas varētu aizņemt visu nedēļu...

Šobrīd Madonas novada budžets ir 24 miljoni, jaunajā modelī tie varētu būt kādi 33 miljoni. Protams, iespējas kopumā ir lielākas, var piesaistīt lielākas investīcijas, lielākus projektus, un tad tā būs deputātu lemlēmšana. Paredzēts, ka jaunajā novadā būs 19 deputāti, un viņu rokās būs šis resurs, kas būs lielāks, arī kredītportfeils teorētiski būs lielāks, un varēsīm vēl lielākus projektus ieviest. Tad šķaidrs, ka tie nebūs milzīgi projekti uz visām teritorijām, būs jāskatās stratēģiski, kas kurā vietā ir tas, kas iveršams. Protams, arī koncentrējot labākos speciālistus un profesionālus no visiem pieciem novadiem, var arī celt administrācijas kapacitāti, kas arī iedos pievienoto vērtību. Es nesaku, ka viss, kas plānojas, ir slikti, bet tas būs administratīvi sargēti, bet labi jāplāno, labi jāskaidro — daudz darba, lai šo lielo mehānismu pareizi darbinātu. ■

Gaiziņkalna virsotnes dāvināšana ir ieilgusi

IVETA ŠMUGĀ

Madonas novada identitāte ir saistīta ar Latvijas augstāko virsotni Gaiziņkalnu. Arī devīze “Esam augstāki!” ir kontekstā ar Gaiziņkalnu.

Par to, ka ASV dzīvojošie Gaiziņkalna mantinieki kalna virsotni vēlas atdāvināt valstij, ka to nedrīkst ne pārdot, ne iekļāt, iznomāt vai nodot apakšnomā (par dāvināšanu nekas nav teikts), sāka runāt jau 2016. gadā.

Liana Inese Apele šoruden ieradusies Latvijā, turpināja “nebeidzamo stāstu” ar dāvinājumu — virsotne, kuras platība ir nepilns hektārs, joprojām vēl nav uzdāvināta Latvijas valstij. Pēc pagājušā gada Latvijas simtgades pasākuma, kad Gaiziņkalna virsotnē ar Madonas novada pašvaldības atbalstu tika uzbūvēts karoga masts, kurā 18. novembrī tika svinīgi pacelts sarkanbaltsarkanais karogs, laiks paskrējis, bet dāvinājums joprojām nav noticis.

2019. gads tuvojas izskaņai, un nekas nav mainījies. Vien, Ineses Apeles vārdiem, Latvijā jau ievēlēja cita valdība. VARAM vada cits ministrs, ir citi darbinieki.

Kad Apeles kundze uzturējās mūsu novadā, aicināju viņu iegriezties arī laikraksta “Stars” redakcijā.

— Man gan nepatīk, ka nav nekas pavisam virsotnes dāvinājuma lietā un nekā nav, ko stāstīt, — sarunas ievadā sacīja Gaiziņkalna zemes īpašniece, piebilstot, ka līdz šim bijis tik daudz juridisku šķēršļu. Ietekmējis arī tas, ka lietas nevar kārtot no attālumā, ir jābūt klāt.

— Man ir jāizveido atdalāmā virsotnes zemesgabala robežu plāns. Nevaru dāvināt kaut ko tādu, kas nav tieši izemēts. Iznāk tā, ka par visu maksāju pati, lai sagatavotu dāvinājumu. Naivi biju iedomājusies, ka Latvijas valsts būs pretimnākoša. Tagad, kad esmu Latvijā un dzirdu,

Pagaidām ir izpildīts tikai viens nosacījums — masts Gaiziņkalna virsotnē, kurā plīvo sarkanbaltsarkanais karogs. Par to gādāja Madonas novada pašvaldība.

ka nevar samaksāt solīto ārstiem un māsīņām, man ir kauns vispār kaut ko no Latvijas prasīt.

Iedomājos, ka sagaidīšu pretimnākšanu. Tas viss atduars kā pret kalnu. Iepriekšējiem prezidentiem atstāju priekšlikumu, Levitam gan neesmu sūtījusi, kamēr dāvinājums nav konkrēti no manas puses sagatavots, ko piedāvāt, lūk, te ir izmērīts — vai nu Latvijas valsts ņem vai neņem.

Kāda būs Gaiziņkalna virsotne turpmāk? Liana Inese Apele dalījās domās, ka ieceri, kā viņas tēvs, “Lejas Gaiziņi” saimnieks Leopolds Apele bija iedomājis, ka kalna virsotnē būs Tālavas taurētājs, griežtū turpināt. Tāpat, viņaspār, tur ir vieta vides objektam — saules pulkstenim. Pēc tēlnieka Ģirta Burdža iecerēs Gaiziņa

virsotnē Tālavas taurētājs stāvēs uz četriem lieliem laukakmeņiem, kas ir katrs no sava novada. Pagājušā gada nogalē Šmecceres sīla karjerā tika izvēlēts lielais akmeņš.

Liana Inese Apele ir nolēmusi atgriezties Latvijā nākamā gada pavasarī. Viņa pateicās par iedzīlānānos zemes lietu sakārtošanu un izteikto vēlmi palīdzēt sakārtot Gaiziņkalna virsotnes dāvinājuma lietu Vitai Robaltei, kas tagad ir Madonas novada pašvaldībā izpilddirektore amatā. Kā sarunā sacīja Vita Robalte, Gaiziņkalna virsotnes dāvinājums nav pašvaldības problēma, bet gan VARAM kompetence.

Vita Robalte savā komentārā pauda: — Iespējams VARAM tika iesniegts 2018. gada nogalē. Uzskatu, ka tēlnieka Ģirta Burdža iecerēs Gaiziņa

Apeles kundze ir racionāli domājošs cilvēks, bet atbildīgās valsts iestādes gada laikā neatbildeja īpašnieci un nepildīja nosacījumus. Pārprātums radies arī tāpēc, ka katrs nākam no savas pasaules (Inese Apele dzīvo ASV), un kundze cerēja, ka ieradņi darīs rakstiski zināmu savu nodomu, kā tas pieņemts. Viņai vairs nav arī nosacījuma, lai vides objekts būtu par valsts naudu, tam jau pērn tika uzsākta ziedojamu vākšana.

Šobrīd kopīgi tiek gatavoti iesnieguma grozījumi, kam jau nākamgad tiks pievienots virsotnes robežplāns un situācijas plāns, lai jautājumu virzītu uz Ministru kabinetu. Manuprāt, Gaiziņkalns ir mūsu nacionālā bagātība, bet atbildīgajai ministrijai, mainoties politiskajai vadībai, process ir apstājies. ■

Pagastā palielina elektroenerģijas jaudu

ŽENA KOZLOVA

Kopš 2009. gada, kad pēc administratīvi teritoriālās reformas tika izveidots Madonas novads, pašvaldība ir īstenojusi daudzus projektus. Viens no veiksmīgiem stāstiem menoliedzami ir elektroenerģijas jaudas palielināšana Bērzaunes pagastā.

Šo projektu, ko realizēja AS „Sadales tīkls”, līdzfinansēja arī Madonas novada pašvaldība, atbalstot uzņēmējdarbību un domājot par Bērzaunes pagasta attīstību ilgtermiņā. Pašvaldība nolēma ņemt ilgtermiņa izdevumu ar Valsts kases noteikto līkmi uz 20 gadiem ar atlikto maksājumu uz trim gadiem prioritārā investīciju projekta — elektrotīkla pieslēguma ierīkošana objektā „Gros-tona—Silakalni”, Bērzaunes pagasts, Madonas novads — īstenošanai, attiecīgi palielinot SIA „Bērzaunes komunālās uzņēmums” pamatkapitāli. Lai īstenotu šo projektu, kredītu ņēma arī SIA „Bērzaunes komunālās uzņēmums” pašvaldības un uzņēmuma kopējais finanšu ieguldījums ir ap 250 000 eiro. Līdzmaksājums tika veikts divos maksājumos: 2018. gadā, būvdarbus uzsākot, un 2019. gadā, būvdarbus pabeidzot.

Bet viss aizsāks pirms diviem gadiem ar sešu uzņēmēju iesniegumu pašvaldībai 2017. gada jūnijā par elektroenerģijas jaudas nepieciešamību uzņēmējdarbības attīstībai Sauleskalna un Bērzaunes ciemā. 2017. gada 4. jūlijā Madonas novada pašvaldība grieza pie AS „Sadales tīkls” ar lūgumu veikt elektroinženijas rekonstrukciju atbilstoši Bērzaunes pagasta uzņēmēju prognozētajai

„Latvāņi” ir viens no uzņēmumiem Bērzaunes pagastā, kas savā darbībā pozitīvi izjut elektroenerģijas jaudas palielināšanu.

jaudas nepieciešamību ražošanas attīstībai uz 2020. gadu.

Savukārt 2018. gada 5. aprīlī AS „Sadales tīkls” informēja pašvaldību un Bērzaunes pagasta uzņēmējus par Madonu—Sauleskalns pieslēgumu ņēma arī SIA „Bērzaunes komunālās uzņēmums” pašvaldības un uzņēmuma kopējais finanšu ieguldījums ir ap 250 000 eiro. Līdzmaksājums tika veikts divos maksājumos: 2018. gadā, būvdarbus uzsākot, un 2019. gadā, būvdarbus pabeidzot.

Bet viss aizsāks pirms diviem gadiem ar sešu uzņēmēju iesniegumu pašvaldībai 2017. gada jūnijā par elektroenerģijas jaudas nepieciešamību uzņēmējdarbības attīstībai Sauleskalna un Bērzaunes ciemā. 2017. gada 4. jūlijā Madonas novada pašvaldība grieza pie AS „Sadales tīkls” ar lūgumu veikt elektroinženijas rekonstrukciju atbilstoši Bērzaunes pagasta uzņēmēju prognozētajai

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Atvērumā izmantoti AGRA VECKALNIŅA foto

Atvērumā izmantoti AGRA VECKALNIŅA foto